

Good practice - Het Stedelijk Lyceum Enschede

“Het ligt niet aan de leerling, maar aan de school”

Zo'n vijf jaar geleden, dus ruim voor de invoering van de wet Passend Onderwijs, zet het Stedelijk Lyceum Enschede (7 locaties, praktijkonderwijs t/m gymnasium) een ingrijpende wijziging in van de ondersteuningsstructuur, die gepaard gaat met een even zo ingrijpende cultuurverandering. Doel is het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs en de voortijdige schooluitval te verminderen. De resultaten zijn spectaculair, zo vertelt voorzitter van het CvB Peter Nieuwstraten, die tevens voorzitter is van het algemeen bestuur van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO Twente Zuid-Oost.

Visie en uitgangspunten

De school moet veranderen

“Toen ik hier zes jaar geleden aantrad, werden er door onze scholen gemiddeld 24 leerlingen per jaar verwezen naar het speciaal onderwijs, meestal naar cluster 4. Ik constateerde dat leerlingen veel te gemakkelijk ‘over de schutting werden gegooid’. Men stelde vast dat ‘deze leerling hier niet past’ in plaats van te onderzoeken welke rol de school speelt en wat docenten zelf kunnen doen om het kind hier op school te houden. Dat is een verkeerd perspectief: het ligt niet aan de leerling; het ligt meestal aan de school. Met de notitie ‘Passende ondersteuning’ hebben we vijf jaar geleden een nieuwe ondersteuningsstructuur geïntroduceerd. Uitgangspunt is dat er in de eerste plaats iets moet veranderen in de houding en de werkwijze van docenten.”

In principe niet verwijzen

“Basisgedachte van de notitie is dat wij leerlingen in principe niet verwijzen naar het speciaal onderwijs. We zetten alles op alles om leerlingen binnen te houden en succesvol naar de eindstreep toe te leiden. Natuurlijk zijn er leerlingen die beter op hun plaats zijn in het speciaal onderwijs, maar dat zijn echt uitzonderingen. Bovendien moet dat snel, dus in het eerste jaar, duidelijk zijn. In het verleden werden leerlingen vaak pas in het derde of vierde jaar naar het speciaal onderwijs verwezen.”

Peter Nieuwstraten

De praktijk

Onderwijsteams

“Allereerst zijn we gaan werken met onderwijsteams. Dat houdt in dat een groep van 10 à 12 docenten *gezamenlijk* verantwoordelijk is voor een verticaal samengestelde groep van 200 tot 250 leerlingen. De onderwijsteams moeten ervoor zorgen dat al hun leerlingen het eindpunt halen, zich senang voelen en dat eruit wordt gehaald wat erin zit. Die gezamenlijke verantwoordelijkheid vereist een totaal andere manier van werken, die vooral in de bovenbouw aanvankelijk weerstand opriep, onder meer doordat veel docenten zeer vakgericht waren. We zien echter dat zij het steeds beter oppakken.”

Expertisecentrum

“Er is een expertisecentrum ingericht met specialisten, die zijn verdeeld over de zeven vestigingen. Elke vestiging heeft een locatie-ondersteuningsgroep, LOG genoemd, die bestaat uit een ondersteuningscoördinator, een ondersteuningsdocent, een ondersteuningsassistent en een orthopedagoog. Het is een vereiste dat de coördinator en docent ook voor de klas staan. De LOG ondersteunt vooral de onderwijsteams, dus *niet* alleen de leerlingen. Die keuze vloeit logisch voort uit onze visie dat het aan de *docenten* is om de leerlingen binnen boord te houden. Dat is een fundamentele blikwisseling.

De LOG is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de handelingsbekwaamheid van de docenten. De LOG-leden organiseren daartoe scholing en kennisdeling, bezoeken lessen, geven leraren feedback en wonen regelmatig teamvergaderingen en leerlingenbesprekingen bij. Ook bewerkstelligt de LOG korte lijnen met externe partijen, zoals de wijkteams en jeugdzorg. De LOG-coördinator maakt deel uit van het managementteam van de vestiging. Hij heeft de opdracht ervoor te zorgen dat het in het managementteam over onderwijs gaat en niet over allerlei organisatorische zaken.”

Time-out

“Elke vestiging heeft een time-outvoorziening voor leerlingen die niet te handhaven zijn in de les. De LOG-assistent vangt deze leerlingen op, maar daarna moet de betreffende docent of, als het vaak gebeurt, het team in actie komen: wat doen we om dit te voorkomen?”

Interne opvang ‘Novo Ego’

“De reboundvoorziening in onze regio was een voorportaal van cluster 4: 70% a 80% van de leerlingen stroomde door naar cluster 4 en verbleef bovendien veel te lang in de rebound. Daarom hebben wij een eigen oplossing gezocht voor onze scholen, de zogeheten interne opvang ‘Novo Ego’. Leerlingen die zijn vastgelopen of dreigen uit te vallen worden hier gedurende maximaal 6 a 8 weken begeleid door twee docenten die ervaring hebben in het speciaal onderwijs. Novo Ego zit in een apart gebouwtje, met eigen schooltijden en een specifieke, individuele aanpak, die erop is gericht dat de leerling teruggaat naar school. Dit werkt goed. Ook hier is het uitgangspunt: als het niet lukt, hebben *wij* gefaald, en dus niet de leerling.”

Resultaten

Veel minder verwijzingen

“De aanpak heeft geleid tot een spectaculaire daling van het aantal verwijzingen. Het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs is teruggebracht van gemiddeld 24 per jaar vier jaar geleden tot 2 in het afgelopen jaar. Dit schooljaar is er nog geen enkele leerling verwezen.”

Uitval neemt af

“Het aantal voortijdig schoolverlaters neemt af. We houden onze leerlingen goed in de gaten en het lukt steeds beter om leerlingen vast te houden of terug te krijgen op school.”

Veranderde schoolcultuur

“Was er onder docenten aanvankelijk veel weerstand tegen de nieuwe visie en ondersteuningsstructuur, nu nemen de teams steeds meer hun verantwoordelijkheid. Ze kijken beter naar oorzaken van problemen en naar hun eigen rol.”

Aandachtspunten

Kosten

“Buiten het mentoraat, kost het expertisecentrum 1,2 miljoen euro per jaar. Dat is een keuze. Wij verdienen dit deels terug doordat we meer leerlingen vasthouden. Bovendien gaat onze regio uit van het principe ‘de verwijzer betaalt’, dus kost elke verwijzing naar het speciaal onderwijs ons geld.”

Ouders betrekken

“Het verschilt per vestiging in hoeverre en hoe de ouders worden betrokken, maar dat is wel een belangrijk aandachtspunt. Het is zaak om ouders niet ter verantwoording te roepen, maar te benaderen als partners.”

Tips

- Begin met een duidelijke visie en zorg ervoor dat iedereen deze goed begrijpt. Grijp bij weerstanden of discussies altijd terug op de visie. Doe geen water in de wijn.
- Help docenten weerstanden te overwinnen door een appèl te doen op hun motivatie: waarom heb jij destijds gekozen voor het onderwijs? Voor veel mensen is dit een eye-opener.
- Besteed veel aandacht aan scholing en maak daarbij in de eerste plaats gebruik van kennis die in de school aanwezig is.
- Maak als bestuurder verbinding met de mensen die het moeten doen.

Meer informatie

Peter Nieuwstraten: bestuur@hetstedelijk.nl

053-4821181

